

Beliren Yetişkinlik: Ergenlikten Yetişkinliğe Uzanan Bir Dönem

Aysun Doğan
Ege Üniversitesi

Senay Cebioğlu
Simon Fraser Üniversitesi

Özet

Bu makalenin amacı, beliren yetişkinlik (BY) döneminin özelliklerini tanıtmak ve bu dönemin ortaya çıkmasında etkili olan etmenleri incelemektir. BY dönemi, ergenlik ile yetişkinlik arasındaki yılları (18-25 yaş) kapsayan belirgin bir gelişimsel dönem olarak tanımlanmaktadır (Arnett, 1994). Bu dönemde bireyler yaşamın bir çok alanında yeni deneyimler kazanmakta ve karşılıklarına çıkan yaşam seçeneklerini özgürce denemektedirler. BY döneminin ergenlik ve yetişkinlikten farklı bir dönem olarak ortaya çıkmasında ekonomik, demografik ve kültürel olmak üzere üç farklı etmenin rol oynadığı öne sürülmüştür (Arnett, 2000). Yetişkinliğin tanımlanışını değiştiren ilk etmen endüstri devrimiyle birlikte değişen ekonomik yapıda bilginin önemli hale gelmesi ve dolayısıyla eğitim süresinin uzamasıdır. Buna bağlı olarak yükselen evlenme ve ilk ebeveyn olma yaşı ise demografik etmen olarak ele alınmaktadır. Son etmen ise bireyi ön plana çıkaran kültürel yapıdır. Beliren yetişkinlerin temel özelliklerinin kimlik arayışı, istikrarsızlık, kendine odaklanma, arada kalmışlık hissi ve sonsuz olanaklara sahip olma inancı olduğu öne sürülmektedir. Bu dönemin ülkemizde de gözlenmekte olduğu ancak kültüre özgü bir biçimde yaşanacağı öngörülmektedir.

Anahtar kelimeler: Beliren yetişkinlik, yetişkinliğe geçiş, yetişkinlik ölçütleri

Abstract

The goal of this article is to introduce the characteristics of Emerging Adulthood (EA) and to discuss the factors leading to this period. EA is defined as a distinct period of life between adolescence and adulthood, ages from 18 to 25 years (Arnett, 1994). During this period of life, individuals gain new experiences in different areas of their lives and freely experiment different alternatives. Economic, demographic, and cultural factors played an important role in the existence of EA as a distinct life period different than adolescence and adulthood (Arnett, 2000). The first condition that has changed the definition of adulthood is the importance of knowledge in the economical system after Industrial Revolution; thus, an increase in the higher education. The demographic change is known as the increase in the first marriage and parenthood age due to an increase in education duration. The final condition is the cultural context that emphasizes the self. Five main features of EA are defined as identity explorations, instability, becoming self-focused, feeling-in-between, and endless possibilities. It was argued that the EA period may exist in Turkey; however, this period may be affected by Turkish culture.

Key words: Emerging adulthood, transition to adulthood, criteria for adulthood

Gelişim psikolojisi, bireyin fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal alanlardaki gelişimini döllemeden ölüme kadar geçen süre boyunca inceleyen bir bilim dalıdır. Bu uzun yaşam döngüsü biyolojik ve fiziksel değişimler göz önüne alınarak belirli yaşam dönemlerine ayrılmıştır. Bu dönemler sırasıyla doğum öncesi, bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılıktır. Çeşitli kültürlerde birbirinden farklı biçim ve sürelerde yaşanmasına rağmen, bu dönemlerin varlığı evrensel olarak kabul görmektedir. Son zamanlarda ise, bu altı temel gelişimsel döneme ek olarak “beliren yetişkinlik” (emerging adulthood) adı verilen yeni bir dönem önerilmiştir. İlk kez ABD’li gelişim psikoloğu Jeffrey Jensen Arnett (1994; 1998) tarafından ortaya atılan beliren yetişkinlik (BY) kavramı, ergenlik ile yetişkinlik arasındaki dönemi (18-25 yaş) kapsayan belirgin bir gelişimsel dönem olarak tanımlanmaktadır. Bu karmaşık ve dinamik gelişimsel dönem bireyler için hem çeşitli fırsatların yakalandığı hem de belirli zorlukların yaşandığı bir dönemdir. BY dönemi genellikle 18-25 yaşları arası olarak tanımlansa da bazı çalışmalarda bu dönemin üst sınırının 28-29 olabileceği de öne sürülmüştür (Arnett, 2000).

BY dönemindeki bireyler ergenliği tamamladıklarını belirtmekle birlikte kendilerini henüz bir yetişkin olarak tanımlamazlar. Arnett’e (2004) göre bireyler yetişkinliği bağımsızlıklarının sona ereceği bir dönem ve uzak durulması gereken bir tehlike olarak algılamaktadırlar. Öte yandan BY dönemini yaşamın bir çok alanında yeni deneyimler kazanıp yaşamlarına özgürce yön verdikleri ayrıcalıklı bir dönem olarak görmektedirler. Bu dönemdeki bireyler hem ergenlik dönemindeki bağımlılıklardan hem de yetişkinlik dönemine özgü sorumlulukları almaktan uzaktırlar.

Bu kuramın ortaya çıkmasından itibaren bir çok farklı ülke ve kültürde BY dönemi ile ilgili çalışmalar hızla artmıştır. Bu araştırmaların bir kısmı bireyler için önemli olan yetişkinlik ölçütlerini incelemekte diğer bir kısmı ise bu dönemin temel gelişimsel özelliklerine odaklanmaktadır (Schwartz, Cote ve Arnett, 2005). Bu makalenin amacı beliren yetişkinliğin ortaya çıktığı koşulları ve çoğunluğu Batılı ve endüstrileşmiş toplumlarda yapılmış gözlemlerden yola çıkarak bu dönemdeki bireylerin temel özelliklerini tanıtmaktır.

Neden Beliren Yetişkinlik Kavramı?

Arnett (2004), *geç ergenlik* (late adolescence), *erken yetişkinlik* (young adulthood), *yetişkinliğe geçiş* (transition to adulthood) ve *gençlik* (youth) gibi kavramların bu dönemi tanımlamada yetersiz olduğunu, bundan dolayı da bu dönemin özelliklerine uygun yeni bir kavramın (emerging adulthood) gerekliliğini savunmaktadır. Bu noktada yabancı kavramların Türkçe’ye çevrilmesinde yaşanan bir problem ile karşılaşılmaktadır. ‘Emerging’ kelimesi İngilizce’de ‘yeni yeni gelişmekte ve oluşmakta

olan’ anlamına gelmekte ve bu dönemin özelliklerini iyi tasvir etmektedir. ‘Emerging’ kelimesinin Türkçe karşılığı ise ‘belirmek, yeni yeni ortaya çıkmak, zuhur etmek, meydana çıkmak, gün ışığına çıkmak’tır (Webster Dictionary, 2011). Bu durumda “emerging” kavramının İngilizce’deki çağrışımlarını tam olarak karşılamasa da en yakın Türkçe karşılığı “beliren” terimi olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu gelişimsel dönem “beliren yetişkinlik” dönemi olarak adlandırılmaktadır. Nitekim daha önce Türkiye’de bu konuda çalışan araştırmacılar da bu terimi kullanmayı tercih etmişlerdir (Atak ve Çok, 2010; Cebioğlu ve Erdoğan, 2007; Doğan ve Cebioğlu, 2011).

Geç ergenlik kavramı, örtük olarak bu kişilerin halen ergenlik döneminde olduğunu varsaymaktadır. Oysa, beliren yetişkinler ergenlerden farklı olarak fiziksel gelişimlerini tamamlamışlardır ve 18 yaşından büyük oldukları için yasal olarak bir çok hakka sahiptirler (örn., oy kullanma, ehliyet alma). Ayrıca ergenlerin neredeyse tamamı aileleri ile birlikte yaşarken, beliren yetişkinler ailelerinin evinden ayrılmış, yurtda veya kendi evlerinde yaşıyor olabilirler (Arnett, 2004). Gelişim psikolojisi alanında ergenlerle yapılan çalışmalar temel olarak 10-18 yaş grubunu hedef almaktadır. Oysa BY dönemi 18 ila 25 yaşları arasını kapsamaktadır. Bunlara ek olarak, beliren yetişkinler ergenlik dönemini geride bırakmadan dolayı mutlu olduklarını ve kendilerine ergen olarak hitap edilmesinden hoşlanmadıklarını belirtmektedirler (Arnett, 2000).

Ergenlikten sonra başlayan ve yaşlılığa dek uzanan yetişkinlik dönemi (18-65 yaş arası), yaşamın en uzun dönemlerinden birisidir. Eğer 18-25 yaş arasındaki bireyler için *erken yetişkinlik* kavramı kullanılırsa, 30’lu veya 40’lu yaşlardaki bireyler için orta yetişkinlik kavramını kullanmak uygun mudur? Ekonomik, demografik ve toplumsal değişimler sebebiyle, günümüz bireyleri çalışmak, evlenmek ve çocuk sahibi olmak gibi yetişkinliğe atfedilen rolleri ancak 30’lu yaşların başı veya ortalarında edinmektedirler. Dolayısıyla 30’lu yaşlardaki bireyleri erken yetişkin olarak tanımlamak daha uygundur (Arnett, 2004). Ayrıca, 18-25 yaş dönemini erken yetişkinlik dönemi olarak tanımlarsak, bu bireylerin yetişkin olduklarını kabul etmemiz gerekmektedir. Oysa yapılan görgül araştırmaların sonuçları bizlere bu yaş grubundaki kişilerin yarısından fazlasının kendilerini ergenlik ve yetişkinlik arasında gördüklerini göstermektedir (Cheah ve Nelson, 2004; Doğan, Cebioğlu ve Erdoğan, 2008; Nelson ve Barry, 2005; Sirsch, Dreher, Mayr ve Willinger, 2009). Bu nedenlerle, Arnett (2000) bu dönemin değişime atıf yapan ‘emerging’ terimi ile ifade edilmesinin daha uygun olacağını savunmaktadır.

Yetişkinliğe geçiş kavramı da bu dönemi tanımlamak için uygun değildir. Çünkü geçiş kelimesi genellikle bireyin sosyal rollerinde uzun süreli değişiklikler doğuran olayları ifade etmek için kullanılır. Örneğin, çocuk

sahibi olmak ebeveynliğe geçişe neden olan bir olaydır. Bireyin yaşayacağı duygusal (annelik ve babalık duygu ve sorumlulukları), sosyal (sosyalleşmede azalma) ve kimi zaman ekonomik (çocuğun ihtiyaçlarının karşılanması) etkiler değişen rollerin bir sonucudur. Arnett (2007d), BY döneminin sadece geçiş olaylarını içeren kısa bir gelişimsel dönem olmadığını, yaklaşık 7 yıllık (18-25 yaş) bir zaman dilimini kapsadığını öne sürmektedir. Bu dönemde sadece geçiş olaylarına (örn, evlenmek, okulu bitirmek) odaklanmak, beliren yetişkinlerin aile ve arkadaşlık ilişkileri, sosyal ve duygusal gelişimleri (örn, kimlik gelişimi), sergiledikleri riskli davranışlar ve yaşadıkları psikolojik problemler gibi konuları göz ardı etmek anlamına gelebilir (Arnett, 2007d).

Keniston (1971) tarafından ortaya atılan *gençlik* kavramı alanyazında ergenlikten başlayıp 20'li yaşların sonuna kadar uzanan dönemi tanımlamak için kullanılmıştır. Bu kavram ortaya atıldığı 70'li yıllarda sıklıkla gençlik hareketleri ve sosyalizasyonun reddi gibi konular bağlamında ele alınmıştır. Ayrıca gençlik kavramı, İngilizce dilinde sıklıkla önce çocukluk daha sonra ise ergenlik dönemini ifade etmek için kullanılmıştır. Günümüzde ise bu kavram orta çocukluk döneminden 30'lu yaşlara kadar olan bireyleri kapsayan bir içerikte kullanılmaktadır. Buna ek olarak, Dünya Bankası (2011) ve Birleşmiş Milletler'in (2011) genç birey tanımı 15-24 yaşları arasındaki kişileri kapsamaktadır. Bu nedenle 18-25 yaşları arası dönemi oluşturan BY dönemi için bu kavramı kullanmak uygun olmayacaktır (Arnett, 2004).

Beliren Yetişkinliğin Ortaya Çıkmasında Etkili Olan Etmenler

BY döneminin yetişkinlikten ayrışmasıyla sonuçlanan tarihsel süreci anlayabilmek için öncelikle yetişkinliğin nasıl tanımlandığını incelemek gerekmektedir. Sosyoloji ve antropoloji çalışmalarına göre, endüstri öncesi geleneksel toplumlarda yetişkinliğe geçiş, sosyal rollerdeki değişimlerle tanımlanmaktadır (Schlegel ve Barry, 1991). Bin dokuz yüzlerin başlarında, yetişkin bir birey için biçilen sosyal roller toplumdaki topluma bir takım farklılıklar gösterse bile genelde ortak özellikler taşımaktaydı. Eğitimini tamamlamak, iş sahibi olmak, evlenmek ve çocuk sahibi olmak şeklinde sıralayabileceğimiz bu rol geçişleri toplumun büyük bir bölümü için değişmez nitelikteydi. Günümüzde ise özellikle BY kavramının doğduğu ABD'de ve pek çok endüstri toplumunda bu sıralamanın değişken ve kişilerin tercihine bağlı olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda, yetişkinliğe geçişin bugünkü dünyada daha dinamik ve karmaşık bir yapı kazandığı söylenebilir (Corijn, 2001).

Bundan 50 yıl önce yaşayan ortalama bir kişinin hayatını düşünürsek bu kişi için yetişkin rolleri 10'lu yaşların sonu veya 20'li yaşların başında başlamaktaydı. Ergenliğin bitmesiyle beraber çoğu erkek -eğer okula

gittiyse- eğitimini tamamlamış ve para kazanmaya başlamış, çoğu kadın ise evlenmiş ve çocuk sahibi olmuştu (Furstenberg, Kennedy, McCloyd, Rumbaut ve Settersten, 2003). Bugün ise bu yaşlardaki ortalama bir kişi halen üniversiteye devam etmekte, kariyeri için çeşitli hazırlıklar yapmakta ve iş hayatına atılma planları yapmaktadır. Evlilik için üç- beş sene daha beklemeyi düşünmektedir, çocuk yapmak ise evlilik hayatının tadını çıkardıktan sonraki yıllarda düşünülmesi gereken uzak bir konu gibi görülmektedir. Bu örnekten de anlaşılacağı gibi son 50 yıllık bir zaman dilimi içerisinde hem ekonomik hem de toplumsal alanda yaşanan değişimler sonucu, bireylerin yaşamlarında kayda değer değişiklikler oluşmuştur.

Araştırmacılar, yetişkinliğe geçiş sürecinin farklı yaşanmasında ekonomik, demografik ve kültürel olmak üzere üç farklı etmenin önemli olduğunu öne sürmektedirler (Arnett, 2000; Goossens, 2001). Tarım ekonomisinden endüstri ekonomisine geçiş sırasında toplumsal yapıda oluşan değişimler ekonomik etmeni oluşturur. Tarım toplumlarında sosyal yapı görece daha az karmaşıktır ve bireyler için seçim hakları sınırlıdır. Ailesinden kendisine bir miktar toprak kalan ve ömrü boyunca bu toprağı işleyecek erkek için mesleğini ve yaşam biçimini seçmek mümkün değildir. Kentleşmiş sanayi toplumlarında ise mesleki özelleşme ve yüksek eğitim, iyi bir iş sahibi olmanın ön koşulu haline gelmiştir. Günümüzde, bilim ve teknolojideki ilerlemeler ve mesleki özelleşmenin önem kazanması ile birlikte bilgiye sahip olmak üzerine yapılan etkinlikler de önem kazanmıştır. Bu çerçevede üniversite eğitimi almanın da değeri artmıştır. Bugünün modern toplumlarında yaşayan kentli bir kadın veya erkek için kariyer seçenekleri neredeyse sınırsızdır. Bu bireyler, pek çok seçenek arasından kendilerine en uygun olanı seçme özgürlüğü ve aynı zamanda da çelişkiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. İş gücüne katılana kadar uzun yıllar eğitim alan bireyler, bu dönemi kendilerine odaklanarak geçirebilmektedirler (Arnett, 2004).

Yukarıda bahsedilen süreçlerle tutarlı olarak, son 50 yıl içerisinde yüksek öğrenime devam eden kişilerin sayısında ciddi bir artış olmuştur. Örneğin, ABD'de üniversite eğitimi alanların oranı 1940'da % 16 iken 1990'larda % 60'a ulaşmıştır (Arnett ve Taber, 1994). Bu artış özellikle kadınlar için daha belirgindir. Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelere baktığımız zaman, 1900'lü yılların başında kadınların üniversite eğitimi alması çok düşük bir olasılıktı, hatta bazı ülkelerdeki ileri gelen üniversitelerde kız öğrenciler kabul bile edilmemekteydi. 1970'lerden sonra ise kadınların giderek daha fazla üniversite ve lisansüstü eğitim aldıklarını ve bu oranın son yıllarda iyice arttığını görmekteyiz. Örneğin, günümüzde ABD'de üniversite mezunlarının % 57'sini kadınlar oluşturmaktadır (Arnett, 2000). Benzer bir durum Avrupa'da da karşımıza çıkmaktadır. Bir çok

Avrupa ülkesinde üniversite eğitimi alan kadınların oranında son yıllarda büyük bir artış gözlenmiştir. Örneğin 1991'de İngiltere'de kadınların % 29'u, İtalya'da % 31'i, İspanya'da % 38'i ve Norveç'te % 46'sı üniversite eğitimi alırken, bu oran 2005 yılında sırasıyla %70, %76, %74 ve %97'ye yükselmiştir (Douglass, 2007).

Bir diğer önemli etmen ise evlilik ve ebeveyn olma yaşındaki artışla birlikte toplumdaki demografik yapının değişmesidir. Bu artışın nedenlerinden biri eğitim hayatının uzaması bir diğeri ise evlilik öncesi cinsel ilişkiye ve doğum kontrolüne izin veren cinsel devrim olarak görülmektedir. ABD ve Avrupa'daki pek çok ülkede evlilik yaşı 1950'lerden 2000'lere kadar hem kadınlar hem de erkekler için artış göstermiştir (Macek, Bejcek ve Vanickova, 2007). İstatistiklere bakacak olursak, ABD'de ortanca evlenme yaşı 1950'de kadınlar için 20, erkekler için 22 iken 1970'de her iki grup içinde bir yaş artarak 21 ve 23'e ulaşmıştır. Sonraki yıllarda daha da hızlı bir artış göstererek 2000'de kadınlar için 25 ve erkekler için 27'ye ulaşmıştır (Arnett, 2004). Avusturya'da ise son 15 yıl içerisinde ortanca evlenme yaşı kadınlar için 24.3'den (1990) 27.6'ya (2006) ve erkekler içinse 26.5'dan (1990) 31.4'e (2006) yükselmiştir (Sirsch ve ark., 2009). Belçika'da ise 1996 ve 2005 yılı istatistikleri karşılaştırıldığı zaman kadınlar için evlenme yaşının 26'dan 28.3'e, erkekler içinse 28.2'den 30.8'e yükseldiği görülmektedir (Kins, Beyers, Soenens ve Vansteenkiste, 2009). İspanya'da da benzer bir durum söz konusudur. 1980'de kadınlar için evlenme yaşı 23.7 iken 2000'de 27.1, erkekler içinse 26.1 iken 29.2 olarak tespit edilmiştir (Arnett, 2000).

Bir başka demografik değişim ise evlilik yaşının artması ile birlikte ebeveyn olma yaşının da yükselmesidir. Günümüzde 50 yıl öncesine kıyasla gerek kadınlar gerekse erkekler daha geç yaşta evlenmektedirler. Bu nedenle ilk anne olma yaşında da artış gözlenmektedir. Örneğin, ilk anne olma yaşı ABD'de 1960'da 21.8 iken 1993'te 23.7 olarak tespit edilmiştir (Arnett ve Taber, 1994). Benzer şekilde Avusturya'da ilk anne olma yaşı 25'den (1990) 28.9'a (2006) yükselmiştir (Sirsch ve ark., 2009).

Son önemli etmen ise toplumun kültürel özellikleridir. Yetişkinliğin tanımı ve yetişkinliğe geçişi belirleyen ölçütler kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, bireyin yetişkin sayılabilmesi için hangi özelliklere sahip olması gerektiği konusunda kültürün belirgin bir rolü vardır. Yukarıda da bahsedildiği gibi, geleneksel tarım toplumlarında yetişkinliğe geçiş evlenmek ve çocuk sahibi olmak gibi sosyal ölçütlerle belirlenirken, kentli endüstri toplumlarında bu ölçütler önemini yitirmiştir (Schlegel ve Barry, 1991). Ayrıca, toplumun endüstrileşme/kentleşme düzeyinden bağımsız olarak toplulukçuluk veya bireycilik düzeyi de, sosyalizasyon süreçleri aracılığıyla yetişkinliğe geçişin normlarını et-

kiler. Toplulukçu kültürlerde toplumsallaştırma çocukta ilişkisel benliğin geliştirilmesine yöneliktir (Kağıtçıbaşı, 1996). Ebeveyn ve çocuk arasında hem maddi hem de manevi açıdan karşılıklı bağımlılık bulunduğundan çocuğun kendi değerlerini ve yaşam biçimini seçmesi görece daha az desteklenir. Bu tür toplumlarda yetişkinliğe geçişe ilişkin bireysel ölçütlerden ziyade sosyal normlara ilişkin ölçütler vurgulanır. Bireyci kültürler ise bağımsızlığı, birey oluşu ve kendini ifadeyi ön plana çıkarır. Çocuk yetiştirmede özerk bir yaklaşım benimsenir, çocuğun ayrı ve özgün bir benlik geliştirebilmesi için kendisine gerekli imkanlar sağlar (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu amaçla, bireyin kendini özgürce keşfetmesi ve farklı roller denemesi için izin verilir. Bu ortamda yetişkinliği belirleyen ölçütler sosyal normlardan ziyade bireysel özelliklere ilişkindir. Yetişkin bir bireyin bilişsel yeterlilik, davranışsal kontrol ve duygusal olgunluk kazanması önemsenir (Arnett ve Taber, 1994). Herhangi bir kültürde özerk benliği öne çıkaracak yöndeki değişimler, yetişkinliğe geçişi belirleyen ölçütler arasında bireysel özelliklere olan vurguyu arttıracaktır.

Arnett (2000), diğer gelişimsel dönemlerden farklı olarak, BY döneminin evrensel olmadığını, bu dönemin varlığının ve niteliğinin kültürden etkileneceğini öne sürmüştür. Bireyin bağımsız roller sergilemesine olanak sağlayan bireyci kültürlerde BY döneminin görülmesi daha olasıdır (Arnett, 2004; 2007e). Bununla beraber, küreselleşmenin ve ekonomik yapıdaki değişimin etkisiyle, gelişmekte olan toplumlarda da bu dönemin görülebileceği ifade edilmektedir. Ancak, bu toplumlarda BY döneminin özellikleri kültürel değerler ve sosyoekonomik yapıya göre farklılıklar gösterebilir (Galambos ve Martinez, 2007).

Ayrıca, aynı ülke içerisinde farklı alt kültürlerden veya sosyoekonomik düzeylerden gelen bireylerin sadece bazıları BY dönemini yaşıyor olabilir veya yaşadıkları BY döneminin süresi değişebilir (Arnett ve Tanner, 2005). Örneğin, ABD'de yaşayan Mormon kilisesi üyeleri, kilisenin erken evlenme ve ebeveyn olma baskısı yüzünden BY dönemini ABD'deki diğer yaşlılarına göre çok daha kısa yaşamaktadırlar (Nelson, 2003). Gelişmekte olan ülkeler incelendiğinde ise, sosyoekonomik düzeye göre farklılıklara rastlamak mümkündür. Örneğin, kentli ve üst sosyoekonomik düzeydeki bireyler, BY dönemini endüstrileşmiş toplumdaki yaşlılarına benzer bir şekilde yaşamaktadırlar. Oysa kırsal bölgede yaşayan veya kentli düşük sosyoekonomik düzeyden bireyler daha erken yaşta iş hayatına atılıp, evlenip çocuk sahibi olduklarından dolayı BY dönemini yaşayamayabilirler (Nelson, Badger ve Wu, 2004).

Sonuç olarak, BY döneminin ortaya çıkmasında rol oynayan üç etmen şu şekilde sıralanabilir: Sanayi ve bilgi toplumlarında gözlenen karmaşık ekonomik yapı, eğitim hayatının uzaması ve buna bağlı olarak evlenme

ve ebeveyn olma yaşındaki artış ve bireyin kendisini özgürce keşfetmesine izin veren kültürel yapı (Douglass, 2007).

Beliren Yetişkinlik Döneminin Temel Özellikleri

BY dönemini ergenlik ve yetişkinlik döneminden ayıran beş temel özellik bulunmaktadır. Bunlar; kimlik arayışı, istikrarsızlık, kendine odaklanma, arada kalmışlık ve sonsuz olanaklara sahip olma düşüncesidir (Arnett, 2000). Bu özellikler sadece BY dönemine özgü özellikler değildir, ancak bu dönemde çok daha belirgin ve yoğun bir şekilde ortaya çıkmaktadırlar.

Kimlik Arayışı. Erikson'a (1950) göre ergenlik döneminin en önemli gelişimsel görevlerinden birisi kimlik gelişimidir ve bu dönem 'kimliğe karşı kimlik karmaşası' olarak adlandırılmıştır. Bununla beraber, Erikson (1968), endüstrilemiş toplumlarda görülebilecek 'uzatılmış ergenlik' döneminden ve toplumun küçük bir kısmını oluşturan bu ayrıcalıklı bireylerin özgürce kendi rollerini keşiflerine izin veren bir 'psikososyal moratoryum' (psychosocial moratorium) sürecinden bahsetmiştir. O yıllarda istisnai olan uzun kimlik arayışı süreci günümüzde normatif bir hal almıştır (Cote, 2005). Son 50 yılda bu alanda yapılan çalışmalar, kimlik gelişimi görevinin ergenlikten 20'li yaşların ortalarına kadar devam ettiğini göstermektedir.

Kimlik keşfi sürecinde birey, kim olduğunu ve hayatta neler yapmak istediğini araştırmaktadır. Beliren yetişkinler, yetişkin rollerine adım atmadan önce değişik alanlarda (örn, iş, aşk, dünya görüşü) kimlik arayışlarını sürdürmektedirler (Nelson, 2003). Örneğin, iş alanında ergenler çoğu zaman çalışmayı düşünmez veya deneemezler, çalıştıkları zamansa önlerine çıkan yarı zamanlı veya gönüllü çalışma seçeneklerini değerlendirirler. Ergenler bu süreç içerisinde yaptıkları işleri gelecekteki mesleklerini seçmeye yönelik bir hazırlıktan öte boş vakitlerini geçirmek veya para kazanmak için bir uğraş olarak görürler (Arnett, 2004). Oysa beliren yetişkinler daha çok ilgi alanları, zevkleri ve yetenekleri doğrultusunda iş seçerler. Pek çok beliren yetişkin kendi öğrenim gördüğü alanda staj yaparak mesleki alanını daha yakından tanımaya ve neleri yapıp neleri yapamayacağını keşfetmeye çalışır. Bu süreç içerisinde, beliren yetişkinler bir yandan kendi mesleki beceri ve yeteneklerini test ederken, öte yandan ilerideki kariyerleri için bir altyapı oluşturmaktadırlar (Arnett, 2004).

Benzer şekilde, romantik ilişkiler alanındaki kimlik keşfi ergenler için kısa süreli ve geçici olarak tanımlanırken, beliren yetişkinler için daha ciddi ilişkilerin yaşandığı bir süreçtir. Ergenlerin bu alandaki kimlik arayışı daha çok birlikte eğlenecekleri (örn, sinemaya gitmek) arkadaşlarını seçme niteliğindedir (Arnett, 2004). Ergenlikte flört ilişkileri genellikle kısa süreli olmakta ve daha çok arkadaşlık ve romantik ilişki bazında yaşanmaktadır.

Oysa BY dönemindeki ilişkiler daha çok bireyin ileride yuva kuracağı ve çocuk sahibi olacağı eşini seçmeye yöneliktir (Arnett, 2007b). Dolayısıyla beliren yetişkinler, duygusal açıdan daha yoğun, ciddi ve uzun süreli ilişkiler kurma ve daha sıklıkla cinsel deneyim yaşama eğilimindedirler.

Beliren yetişkinler genel dünya görüşü, politika ve din alanlarında da genel bir arayış içerisindeyler (Arnett ve Jensen, 2002). Özellikle üniversite deneyimi, bu tür alanlardaki arayış için ideal bir ortam sunmaktadır. Üniversiteye başlayan birey ailenin belirlediği sosyal ortamların dışına çıkar ve farklı dünya görüşleriyle tanışır. Üniversiteler, öğrencilerin bu tür alanlarda bol bol tartışıp fikir alışverişi yaptığı ve entelektüel ortamlardır. Özetle, BY dönemi, bireylerin kim olduklarını, hayattan ne istediklerini ve beklemediklerini, kendi becerilerini ve sınırlılıklarını keşfetmeye çalıştıkları bir kimlik arayışı dönemidir (Arnett, 2004).

25 yaşındaki ABD'li bir beliren yetişkin kimlik arayışı konusunda şunları söylemektedir:

'Kendin hakkında bir şeyler öğrenmek gerçekten duygusal bir olay çünkü günün birinde uyanıyorsun ve ben doğruyu yapıyorum, yaşamak istediğim gibi yaşıyorum diye düşünüyorsun, fakat ertesi gün kalkıyorsun ve bir dakika, ben her şeyi yanlış yapıyorum diyorsun. Kim olduğumu bilmiyorum. Sonra bir adım daha ileriye gitmeyi göze alıyorsun ve diyorsun ki, ister acı versin isterse mutlu etsin yine de kendimi tanıyacağım. Kendimin iç derinliklerine girmeliyim ve kim olduğumu bulmalıyım. Ve bu her gün için yeni bir öğrenme süreci' (Arnett, 2004, s. 197).

İstikrarsızlık. Diğer gelişimsel dönemler ile karşılaştırıldığında, beliren yetişkinlerin yaşamlarının oldukça değişken olduğunu görürüz. Yaşamın çok farklı alanlarında keşif yapan bireyler için bu dönemin değişken, kararsız ve istikrarsız bir dönem olması olağan olarak karşılanmalıdır. Beliren yetişkinler hayatın birçok alanında planlar yapmakta ve önlerinde çeşitli seçeneklerin olduğuna inanmaktadırlar. Birçok beliren yetişkin mesleki kariyerleri hakkında sürekli fikir değiştirmekte ve yeni planlar yapmaktadır. Örneğin, bir psikoloji bölümü I. sınıf öğrencisi, klinik psikolog olmak ve mezun olunca hastanede çalışmak amacıyla bu bölümü tercih etmiş olabilir. İkinci sınıfın sonunda hastanede yaz stajı yaparken bu alanın kendisine uygun olmadığını fark edip, planlarını yeniden gözden geçirir. Üçüncü sınıfa geldiğinde geçen yıl aldığı gelişim psikolojisi derslerinden çok etkilendiğini düşünerek bu alanda daha fazla seçmeli ders alır ve bir anaokulunda staj yapar. Çocuklar ile birlikte vakit geçirmekten memnun kaldığı için me-

zun olduktan sonra bu okulda çalışmayı düşünür. Ancak son sınıfta aldığı bir başka derste yaptığı staj kapsamında otistik çocuklara yönelik bir merkezde çalışırken planlarını yeniden değerlendirir ve mezun olduktan sonra bu alanda çalışmaya karar verir.

Bir başka örnek verecek olursak, 22 yaşındaki erkek bir beliren yetişkin bir süredir romantik ilişki yaşadığı kız arkadaşı ile aynı eve taşınmaya karar verir çünkü ileride evleneceklerini hayal ediyordu. Aynı evde yaşamaya başladıktan sonra ilişkilerinin yürümeyeceğine karar verir, planlarını gözden geçirir ve kız arkadaşından ayrılır. Bir süre sonra başka bir kız arkadaş edinip onunla birlikte olmaya başlar. Beliren yetişkinlerin hayatın farklı alanlarında yaşadıkları bu değişiklikler, bu dönemin istikrarsız olmasına neden olur.

Beliren yetişkinlerin hayatındaki bu değişkenlik ve kararsızlık, bu dönemde yaşadıkları mekanları sıklıkla değiştirmelerine de yansır. ABD ve Kuzey Avrupa’da bireyler genellikle üniversiteye başlama veya işe girme nedeniyle ailelerinin evinden ayrılır. Bu bireyler önce yurttan kalma (eğer üniversiteye gidiyorsa), sonra arkadaşları ile ev paylaşma, ev arkadaşını değiştirme, sevgili ile ev paylaşma, sevgiliden ayrılınca yeni bir ev arkadaşı bulma veya yeni sevgili ile ev paylaşma gibi farklı yaşam seçeneklerini denerler. ABD’de ev değiştirme sıklığı istatistikleri incelendiğinde taşınma yüzdesinin en yüksek oranda (% 35) BY döneminde görüldüğü ortaya çıkmıştır. Bu oranın ergenler için % 15, 25-29 yaş grubu için % 30 ve 30-34 yaş grubu için % 21 olduğu tespit edilmiştir. Gittikçe düşen bu oran 55 yaş ve üzeri içinse % 6 civarındadır (Arnett, 2004).

Kendine Odaklanma. Arnett’e (2004) göre bu dönemdeki kendine odaklanma, bencillik veya benmerkezcilik olarak düşünülmemeli, aksine bireylerin yaşaması gereken normal ve geçici bir süreç olarak görülmelidir. Beliren yetişkinler bu süreçte, kendilerini daha iyi tanımayı ve kendi ayakları üzerinde durabilmeyi öğrenmektedirler. Ayrıca, kendilerine odaklanma sayesinde kimlik keşfini gerçekleştirip yetişkinlik için gerekli olan becerileri kazanmaya başlarlar. Aynı zamanda beliren yetişkinler ergenlik döneminde ailelerine bağlı oldukları için yaşamadıkları ve yetişkinlik döneminde ise başkalarına karşı olan sorumlulukları nedeniyle yaşamayacakları bu özgürlüğün tadını çıkarırlar (Arnett, 2010).

Ergenlerin ve yetişkinlerin yaşamları birçok açıdan başkaları tarafından yapılandırılmıştır. Örneğin, aileleri ile birlikte yaşayan ergenler her gün okula devam etmek, ödev yapmak ve aileden izin almak (örn., eve geliş saati, arkadaşının evinde yatılı kalma) durumundadır; yetişkinler ise her gün işe gitmek, eş ve çocuklarına karşı olan sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdürler (Arnett, 2007a). Oysa beliren yetişkinlerin günlük hayatı, diğer iki yaş grubuna oranla daha değişken ve daha az yapılandırılmıştır. Hatta belki de bebeklikten yaşlılığa

kadar bütün gelişim dönemlerini düşündüğümüzde, BY dönemi bireyin belli sorumluluk ve taleplerden bağımsız olabildiği ‘en özgür yaşam dönemi’dir.

Özetle, BY dönemindeki bireyler, kendilerine ait kararları kendileri verirler ve bir nevi kendi yaşamlarını kendileri yönetirler. Bu kararlar, en temel ihtiyaçları karşılamaktan (örn., ne yemek yiyeceği, hangi kıyafeti giyeceği) belli bir sorumluluk gerektiren kararlara (örn., nerede staj yapacağı, üniversitede hangi dersleri seçeceği) kadar uzanmaktadır. Bu sayede, birey, yetişkin hayatta ihtiyaç duyacağı temel becerileri edinmektedir.

Arada Kalmışlık. Bu dönemin diğer bir özelliği de bireylerin kendilerini yetişkin görme konusundaki karmaşık duygu ve düşünceleridir. BY dönemdeki bireylerin çoğu kendilerini ne bir ergen ne de bir yetişkin olarak görmekte, yetişkinliğe uzanan yolda bir yerlerde olduklarını düşünmektedirler.

Değişik kültürlerde yapılan çalışmalarda, beliren yetişkinlere “Yetişkinliğe eriştiğinizi düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltildiğinde büyük çoğunluğunun “bazı açılardan evet, bazı açılardan hayır” yanıtı verdiği görülmektedir. Beliren yetişkinler bir yandan ergenliği tamamladıklarını düşünürken, öte yandan yetişkin rollerini tam olarak üstlenmediklerinin de farkındadırlar (Nelson ve Barry, 2005). Örneğin, ABD’deki beliren yetişkinlere bu soru sorulduğu zaman % 50’si ‘bazı açılardan evet, bazı açılardan hayır’ yanıtı vermiştir (Arnett, 2001). Başka bir çalışmada ise Nelson ve Barry (2005), ABD’li beliren yetişkinlerin % 69’unun aynı cevabı verdiğini bulmuştur. Farklı kültürlerde yapılan çalışmalar sonucunda da benzer bulgular elde edilmiştir. Kanada’da BY dönemindeki bireylerin % 66’sı (Cheah ve Nelson, 2004), Avusturya’da % 55’i (Sirsch ve ark., 2009), Romanya’da % 50’si (Nelson, 2009), Arjantin’de % 45’i (Facio ve Micocci, 2003) ve Çin’de %35’i (Nelson ve ark., 2004) bazı açılardan yetişkinliğe eriştiklerini ve bazı açılardan yetişkin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Birçok beliren yetişkin için yetişkinliğe ulaşmak zaman alan bir süreçtir. Bu nedenle bu süreçte bireylerin yetişkinliğe ulaşma yolunda ilerlediklerini ama daha oraya ulaşmadıklarını hissetmeleri normaldir. Beliren yetişkinler, yetişkin olma ölçütlerinin zaman içerisinde kazanılan ve bağımsızlıkla ilgili özellikler olduğuna inanmaktadırlar. Gerek ABD ve Kanada gibi Batılı ülkelerde gerekse Çin, İsrail, Arjantin ve Romanya gibi farklı kültürlerde yapılan birçok araştırmaya göre, beliren yetişkinler üç önemli yetişkinlik ölçütünden bahsetmektedirler (Arnett, 2001, 2003; Cheah ve Nelson, 2004; Facio ve Micocci, 2003; Maysseless ve Scharf, 2003; Nelson, 2009; Nelson ve Barry, 2005; Nelson ve ark., 2004). Bu ölçütler: Bireyin davranışlarının sorumluluğunu üstlenmesi, başkalarından bağımsız karar vermesi ve ekonomik bağımsızlığa sahip olmasıdır. Yapılan tüm bu çalışmalarda, kültürden bağımsız olarak, katılımcıların en az

% 90'ı bu ölçütlerin yetişkinlik için gerekli olduğunu belirtmiştir. Bir zamanlar önemli olduğu düşünülen '18 yaşına girmek, evlenmek, çocuk sahibi olmak ve bir ev almak' gibi ölçütler ise çok daha az oranda (% 10 ile % 40) katılımcı tarafından önemli olarak bildirilmiştir.

Yukarıda bahsedilen bu üç önemli ölçütün birer geçiş olayı olmaktan çok aşamalı olarak kazanılan özellikler olduğu görülmektedir. Bu nedenle beliren yetişkinlerin bir kısmı ergenliğin sonunda kendilerini yetişkin olarak hissetmeye başlasa bile ancak 20'li yaşların ortasında veya sonunda kendilerini tam bir yetişkin olarak görürler. Çünkü bu ölçütlerin hepsi zaman içerisinde kazanılan, geliştirilen ve pekiştirilen ölçütlerdir (Arnett, 2004). Özetle, tam bir yetişkin gibi hissetmek hem bireyin kendi sorumluluklarını üstlenmesi hem de davranışsal, düşünsel, duygusal ve ekonomik olarak bağımsızlığını kazanması ile gerçekleşecek olan uzun ve zorlu bir süreçtir.

Sonsuz Olanaklar. BY dönemi bireylerin gelecekları hakkında 'büyük umutlar ve yüksek beklentilere' sahip oldukları bir dönemdir (Arnett, 2004, s. 16). Beliren yetişkinlerin önlerindeki seçenekler hayatlarının diğer dönemlerinde olduğundan daha fazla ve çeşitlidir. Bu dönemde, pek çok meslek ve eş seçenekleri arasından arzu ettiklerini seçmekte özgürdürler. Belki de bu nedenle hayata iyimser bakmakta ve başarıya ulaşacaklarına inanmaktadırlar. Örneğin, beliren yetişkinlerin büyük çoğunluğu günün birinde hem maddi hem de manevi açıdan onları tatmin eden bir işe gireceklerini ve hayatlarını mutlu bir şekilde geçirecekleri eşlerini bulacaklarına inanmaktadır. ABD'de yapılan bir çalışmada beliren yetişkinlerin % 96'sı günün birinde hayatta gelmek istedikleri yere geleceklerine kesin olarak inandıklarını belirtmişlerdir (Arnett, 2007c). Benzer şekilde Çin'deki beliren yetişkinlerin % 87'si kendi yaşam kalitelerinin ve ekonomik durumlarının ailelerine kıyasla çok daha iyi olacağını düşünmektedirler (Nelson, 2009). Kısaca, beliren yetişkinler gelecek hakkında olumlu ve pozitif düşünmekte ve önerilerine çıkan pek çok fırsatı en iyi şekilde değerlendireceklerine inanmaktadırlar.

Türkiye'de Beliren Yetişkin Olmak

Yukarıdaki bölümlerde BY olgusunun gözlendiği toplumların ekonomik, demografik ve kültürel özelliklerinden söz edilmişti. İstatistikler, Türkiye'de de sosyal ve demografik yapının ABD ve pek çok Avrupa ülkesine benzer biçimde farklılaştığına işaret etmektedir. Son 50 yıldır yaşanan kentleşme ve endüstrileşme, eğitim süresinin uzaması, evlilik ve çocuk sahibi olma yaşının artması gibi etmenler ülkemizde de BY olgusunun görülebilmesi için uygun ortamı hazırlamıştır.

Türkiye genç nüfusa sahip bir ülkedir. 2007'de adrese dayalı nüfus kayıt sistemiyle yapılan nüfus sayımı sonuçlarına göre, ülkemizde 18 ila 25 yaş arasında

10.943.682 kişi bulunmaktadır, bu da toplam nüfusun % 16'sını oluşturmaktadır (TÜİK, 2010). Günümüzde nüfusun çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır. 1927 yılında şehirli nüfusun toplam nüfusa oranı % 25 iken 2000 yılında bu oran % 64.9'a yükselmiştir (TÜİK, 2010). Kentli bireyler, iyi bir iş sahibi olabilmek için, mesleki olarak özelleşmek istemekte, dolayısıyla yüksek öğrenim kurumlarına yönelmektedirler. Nitekim, 1950'de ülkemizde üniversite öğrenimi görenlerin oranı % 1.3 iken, 2005'de bu oran % 38.6'ya yükselmiştir. Benzer şekilde ülkede son yıllarda üniversite sayısının 165'e (103 devlet, 62 vakıf üniversitesi) ulaşmasıyla birlikte üniversiteye giden kişi sayısında da artış olmuştur (YÖK, 2011).

Eğitimi tamamlamak için gereken süre arttıkça evlenme yaşı ve dolayısıyla ilk çocuk sahibi olma yaşı da artış göstermiştir. Örneğin, 1970'lerin sonunda kadınlar için ilk evlenme yaşı ortalama 17, erkekler için 22 iken (Türkiye Doğurganlık Araştırması, 1978); 2001'de kadınlar için 22.2'ye, erkekler için 25.5'e; 2010'da ise kadınlar için 23.2'ye ve erkekler içinse 26.5'e çıkmıştır (TÜİK, 2010). Geç yaşta evlenme, geç çocuk sahibi olmayı da beraberinde getirmektedir. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (2008) verilerine göre, ilk anne olma yaşında da artış gözlenmiştir. Türkiye genelinde 25-29 yaşlarındaki kadınlar arasında ilk doğum ortanca yaşı 23.9 iken 45-49 yaşları arasında ortanca 21'dir. Lise mezunu ve üstü eğitim seviyesindeki kadınlar içinse ilk doğum yaşı 26.2'yi bulmuştur. TÜİK'in (2010) verdiği verilerde de aynı değişim fark edilmektedir. 2001 yılından 2009'a kadar 25 yaş altı ilk doğumunu yapan kadınların sayısı giderek azalırken 25 yaş üstü ilk doğum yapan kadınların sayısı ise giderek artmaktadır.

Endüstrileşme ve kentleşme ile birlikte, demografik yapıda oluşan değişikliklerin dışında kültürel yapıda da bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle kentli kesimde, geleneksel tarım toplumlarında karşılaşılan toplulukçu yapı yerini karşılıklı duygusal bağlılık modeline bırakmıştır (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu modelde sosyalizasyon, çocukta hem özerk hem de ilişkisel benliğin gelişmesine yöneliktir. Duygusal bağlılığın korunması koşuluyla, belli oranda bağımsızlık ve kendi kararlarını verme desteklenir. Türkiye'de son yıllarda yapılmış görgül araştırmalar da bunu desteklemektedir. (Kağıtçıbaşı ve Ataca, 2005; Yağmurlu, Çıtlak, Dost ve Leyendecker, 2009). Aile yapısındaki bu değişiklikler, Batı'da yetişkinliği tanımlayan kendi kararlarını verme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme ve maddi bağımsızlık ölçütlerinin beliren yetişkinler tarafından sahiplenilmesini destekleyen unsurlardır. Ayrıca bu tür bir aile yapısında kimlik arayışına zaman ayrılması eskiye oranla daha olasıdır. Karşılıklı duygusal bağlılık aile modelinde maddi ve manevi yatırım çocuğa yöneldiği için, beliren yetişkin, ailesinin maddi geçimini üstlenme veya katkıda bulunma baskısı hissetmez, böylece kendine

odaklanma fırsatını elde etmiş olur.

Görüldüğü gibi, BY döneminin ülkemizde de gözlenebilmesi için gerekli sosyal koşullar en azından kentli ve yüksek öğrenim olanaklarına sahip bireyler için oluşmuş durumdadır. Yapılan görgül araştırmalar da ülkemizde beliren yetişkinliğin gözlenen bir olgu olduğunu ortaya koymuştur. Atak'ın (2005) çalışmasına göre, üniversite öğrencilerinin %62'si 'yetişkinliğe eriştiğinizi düşünüyor musunuz?' sorusuna 'bazı yönlerden evet, bazı yönlerden hayır' cevabını vererek kendilerini beliren yetişkin olarak tanımlamışlardır. Doğan'ın (2011) araştırmasında ise üniversite öğrencisi katılımcıların %54'ü aynı cevabı vermiştir. Aynı zamanda, varolan çalışmalar BY döneminin Batılı ülkelerde olduğu gibi 18-25 yaşları arasında gözlemlendiğine işaret etmektedir (Atak, 2005; Parmaksız, 2008).

Diğer taraftan, ülkemizde BY döneminin gözlenmesi bu olgunun tıpkı Batılı ve endüstrileşmiş ülkelerdeki gibi yaşanacağı anlamına gelmemektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi, BY dönemi evrensel bir dönem değildir, kimi kültür veya alt kültürlerde hiç gözlenmeyebilir. Gözlemlendiği koşullarda ise süresi veya özellikleri kültürden kültüre göre değişebilir (Arnett, 2000). Türkiye'de BY alanındaki çalışmalar çok kısıtlıdır ve ülkemizde gözlenen BY döneminin kültüre özgü öğelerinin tespit edilebilmesi için yeni araştırmalara ihtiyaç vardır. Aşağıdaki bölümde, Türkiye'deki beliren yetişkinlerin sergiledikleri özellikler daha önce bahsettiğimiz 5 temel özellik bağlamında tartışılmış, kültürel ve ekonomik bazı koşulların beliren yetişkinliğin yaşanma biçimini nasıl etkileyebileceğine odaklanılmıştır. Bu alandaki hem niceliksel hem de niteliksel çalışmalar çok sınırlı olduğundan tartışmamız zaman zaman spekülatif bir nitelik sergilemektedir.

Kimlik arayışı, beliren yetişkinliğin temel öğelerinden bir tanesidir. Endüstrileşmiş toplumlardaki beliren yetişkinler, bu dönemde ben kimim ve hayatta ne yaparak mutlu olabilirim sorusunu yanıtlamak için farklı yaşam seçeneklerini dener ve kendilerine uygun olanı seçmeye çalışırlar. Oysa Türkiye'deki kültürel ve ekonomik koşullar kimlik keşfinin görece daha sınırlı bir alanda ortaya çıkmasına neden olabilir. İlişkiselliğin korunduğu ve aile bağlarının önemli olduğu kültürel ortamda, beliren yetişkinler farklı deneyimleri mümkün olduğunca aile içinde ve aile değerlerinin izin verdiği düzeyde gerçekleştirmektedirler. Örneğin, toplumumuzda, genç bir kızın ya da erkeğin evlenene dek ailesinin evinde yaşaması normatif bir durumdur. Ailesiyle aynı evde yaşayan bireyin farklı yaşam biçimlerini denemesi sınırlanmaktadır. Bunun belki de tek istisnası ailesinin yaşadığı şehirden farklı bir şehirde üniversite kazanarak ailelerinden mecburen ayrılan kişilerdir. Nitekim Parmaksız'ın (2008) araştırmasında, ailelerinden ayrı yaşayan üniversite öğrencileri aileleriyle yaşayanlara

kıyasla beliren yetişkinlik ölçeğinden daha yüksek puan almışlardır, yani bu döneme ait özellikleri daha sıklıkla sergilemektedirler.

Bu dönemin diğer temel özelliklerinden birisi de *istikrarsızlıktır*. Batı ülkelerindeki beliren yetişkinler eğitim, meslek ve romantik ilişkiler gibi farklı alanlarda deneyimler yaşamakta, kendilerine uygun bulmadıkları yaşam seçeneklerini değiştirmekte ve planlarını sık sık gözden geçirmektedirler. Oysa Türkiye'deki toplumsal koşullar özellikle eğitim ve iş alanlarında tercih değişimine elverişli değildir. Örneğin, ülkemizde alan seçimi (örn., fen, matematik) lise yıllarında (15-16 yaşlarında) yapılmakta ve ergenler buna göre ileride üniversitede okumak istedikleri bölümleri tercih etmektedirler. Bu nedenle beliren yetişkinlerin farklı mesleki seçenekleri denemeleri mümkün olamamaktadır. Ayrıca, işsizlik seviyesinin yüksek olması ve iş kollarındaki zenginlik ve karmaşıklığın henüz oturmamış olması sebebiyle beliren yetişkinler aileleri tarafından yalnızca belli meslek kollarına yönlendirilmektedirler.

Batı ülkelerindeki beliren yetişkinler 18-25 yaş aralığını *kendine odaklanma* dönemi olarak geçirirler ve bu süreci hayatın en özgür dönemi olarak tanımlarlar. Bunun nedeni, ergenlikteki ebeveyn denetiminden ve yetişkinlikteki sorumluluklardan bağımsız olmaları ve yaşama ilgili kararlarını verme fırsatına sahip olmalarıdır. Bu durum, Türkiye'deki beliren yetişkinler için belli oranda geçerli olabilir. Ülkemizde, geleneksel toplulukçu yapının değişime uğradığı kentli kesimde dahi ebeveyn kontrolü, bireyci toplumlara kıyasla daha yüksektir (Kağıtçıbaşı, 1996). Türkiye'deki beliren yetişkinler de, ebeveyn kontrolünün zayıfladığı üniversite dönemdeki özgürlük ortamından faydalanmak isteyebilirler. Bununla tutarlı olarak, Parmaksız'ın (2008) çalışmasında, üniversite öğrencisi katılımcıların konser ve eğlence mekanlarına gitmek gibi eğlenceli aktivitelere katılmaları, beliren yetişkinlik ölçeğinden aldıkları puanlarla ilişkili bulunmuştur.

Öte yandan, bir miktar azalıyor olsa bile, ebeveyn kontrolü yetişkinliğe geçiş sürecinde de devam etmektedir. Ülkemizde ergenlikten sonraki dönemlerde ebeveynliği araştıran çalışmalar oldukça azdır. Kapıcı ve Küçüker'in (2006) üniversite öğrencileriyle ($Ort_{yas} = 21.5$) yürüttükleri ve Anne-Baba Bağlanma Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini test ettikleri çalışmasında ortaya çıkan ilginç bulgu, ebeveyn kontrolünün yetişkinliğe geçiş sürecinde dahi normatif ve işlevsel olduğuna işaret etmektedir. Çalışmanın sonuçlarına göre, Avusturya örneğinde yapılan faktör analizine göre 'aşırı koruma/kontrol' faktöründe yer alan kontrol maddeleri, ülkemizdeki örnekte 'ilgi' faktörüne yüklenmiştir. Bu nedenle, Türkiye'deki beliren yetişkinlerin Batılı yaşlıları gibi ebeveyn kontrolünden bağımsız olmadıkları düşünülebilir.

Ayrıca, beliren yetişkinlerin çoğu ailesine maddi olarak bağımlıdır. Bu durum, onların katılacakları sosyal etkinliklerden eğitimle ilgili etkinliklere değin pek çok alanda kendi kararlarını verememelerine yol açacaktır. Tüm bunların sonucu olarak ülkemizdeki beliren yetişkinler Batılı yaşlılarının deneyimlediği özgürlük duygusunu daha sınırlı biçimde yaşıyor olabilirler.

Bu dönemin diğer bir temel özelliği ise bireylerin ergenlik ile yetişkinlik arasında kalmışlık hissidir. Beliren yetişkinler ergenliği tamamladıklarını düşünmekle beraber kendilerini tam bir yetişkin olarak da görememekte-dirler. Yukarıda da ifade edildiği gibi Doğan'ın (2011) 817 üniversite öğrencisi ile yürüttüğü çalışmasında katılımcıların % 54'ü (yaş ort: 21.2) kendilerini bu şekilde tanımlamışlardır. Bu oran Amerika ve Kanada gibi bireyci toplumlarda % 60-70 seviyesinde, Çin gibi toplulukçu toplumlarda ise % 35 seviyesinde bildirilmiştir. Bu oranlar, artan birey vurgusuyla birlikte BY döneminin ülkemizde gözlenme olasılığının arttığı ancak koruduğu toplulukçu özellikler sebebiyle de Batı'dan daha farklı şekilde gözleneceği fikrini desteklemektedir.

Aşağıda Türkiye'deki iki beliren yetişkinin 'Yetişkinliğe eriştiğinizi düşünüyor musunuz?' sorusuna verdikleri arada kalmışlık hissini yansıtan ifadelerine yer verilmiştir:

Kadın (22 yaş): 'Evet derken, ailemden uzak bir şehirde kendi başıma yaşıyorum. Kendi ayaklarımın üzerinde durmaya çalışıyorum. Ayrıca, sorumluluk sahibi biriyim. Sorumluluk çerçevesinde davranış gösterebiliyorum. Yani nerede nasıl davranmam gerektiğini biliyorum. Hayır derken, maddi yönden hala aileme bağımlı durumdayım, harçlığımı hala ailem gönderiyor. Bir işte çalışmıyorum, bir mesleğim yok.'

Erkek (21 yaş): 'Çünkü yetişkinliğin gerektirdiği, mesela tek başına ayakta durabilme, kendini ifade edebilme gibi durumlar açısından kendimi yetişkin olarak görebiliyorum. Öte yandan gelişen bazı olaylara olgunca bakamıyorum, bazen karakterimin tam olarak oturmadığını düşünüyorum. Ayrıca hala aileme bağılıyım. Ben yetişkinliğe geçiş aşamasında olduğumu düşünüyorum. Umarım kısa sürer' (Doğan, 2011).

Doğan ve Cebioğlu'nun (2011) araştırmasında, beliren yetişkinlerin önem verdikleri ölçütlerin farklı kültürlerde yapılan araştırmalar ile hem benzerlikler hem de farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Örneğin, Türkiye'deki beliren yetişkinlerin, yetişkinlik için önemli (örn., davranışlarının sorumluluğunu almak, bağımsız

karar verebilmek) ve önemsiz (örn., evlenmek, çocuk sahibi olmak) olarak gördükleri ölçütlerin farklı ülkelerdeki (örn., ABD, Kanada, İsrail, Çin) yaşlıları ile aynı olduğu bulunmuştur. Öte yandan, aileye ve aile becerilerine ilişkin ölçütlere verdikleri önem nedeniyle Türkiye'deki beliren yetişkinler diğer ülkelerdeki yaşlılarından farklılaşmaktadırlar. Buna ek olarak yetişkinlik ölçütleri tek tek incelendiği zaman, diğer ülkelerde yapılan araştırmalarda cinsiyet farklılıkları bulunamazken, Türkiye'de kadın ve erkek beliren yetişkinlerin önem verdikleri ölçütler birbirinden farklılaşmaktadır. Örneğin, kadın katılımcılar aile becerileri (örn., çocuklarının bakımını sağlayabilmek) ve normlara uyma (örn., uyuşturucu madde kullanmamak) ölçütlerine daha çok önem atfederken, erkek katılımcılar ise biyolojik geçiş (örn., 18 yaşına erişmek) ölçütlerinin daha önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Son olarak, endüstrileşmiş toplumdaki beliren yetişkinler önlerinde *sonsuz olanaklar* olduğuna inanmakta ve hayata iyimser bakmaktadırlar. Türkiye'deki beliren yetişkinlerin ise aynı iyimserliğe sahip olmaları ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullar nedeniyle mümkün olmayabilir. Üniversitelerden yeni mezun olan bir kişinin iş bulabilmesi için önünde pek çok engel bulunmaktadır. TÜİK hane halkı iş gücü anketi Mayıs ayı sonuçlarına göre, ülkemizdeki genel işsizlik oranı % 9.9 iken, bu oran genç nüfusta (15-24 yaş) % 17.9'a çıkmaktadır (TÜİK, 2011). İşsizlik, eğitilmiş bireyler için ciddi bir endişe kaynağı oluşturmaktadır. Örneğin, Arslan, Ayrancı, Ünsal ve Arslantaş (2009) üniversite öğrencilerinin geleceğe dönük meslek kaygılarının, depresyon için bir risk faktörü oluşturduğunu bulmuştur. Ayrıca, ABD'de yapılan bir çalışmada beliren yetişkinlerin % 96'sı geleceklerinden umutlu olduklarını söylerken Türkiye'deki yaşlılarından sadece % 44'ü gelecek hakkında iyimser olduklarını belirtmiştir (Güleri, 1998). Bu koşullar altında, Türkiye'deki beliren yetişkinler Batı ülkelerindeki yaşlılarının sahip olduğu iyimserlik ve sonsuz olanaklara sahip oldukları inancını hissetmeyebilirler.

Özetle, ülkemizde son yıllarda oluşan sosyal, ekonomik ve kültürel koşullar özellikle kentli ve yüksek öğrenime ulaşabilen bireyler arasında BY döneminin benzer bir yaş aralığında gözlendiğine işaret etmektedir. Ancak Türkiye'de gözlenen bu dönemin temel özellikleri Batı'da betimlenenden daha farklı biçimde karşımıza çıkabilir. Kısıtlı sayıda araştırmaların sonuçları, Türkiye'de BY döneminin toplumsal, ekonomik ve kültürel koşulların getirdiği sınırlılıklar çerçevesinde gerçekleştiğini ve bu süreçte aileye bağlılığın görece daha fazla korunduğunu göstermektedir. Ancak, Türkiye'de beliren yetişkinlerin yaşam biçimini ve içinde buldukları dönemin temel özelliklerini inceleyecek yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.

Şüphesiz, yukarıda tartıştığımız grup dışında kalan, yani köyde veya kasabada yaşayan, yüksek öğrenim almamış, görece az karmaşık bir toplumsal yapıda yaşayan, çalışarak ebeveynlerine maddi yardımda bulunan veya evlenip kendi ailesini kurmuş olan bireyler içinse yetişkinliğe geçiş çok farklı biçimlerde yaşanmaktadır. Yapılacak yeni araştırmalar farklı toplumsal koşulların yetişkinlik algısını nasıl değiştirdiğini, farklı kültürel özelliklerin yetişkinliğe geçiş süreci üzerindeki etkilerini ve ülkemizde bu dönemin normatif özelliklerini anlamamıza yardımcı olacak ve bu konudaki literatüre katkıda bulunacaktır.

Kaynaklar

- Arnett, J. J. (1994). Are college students adults? Their conceptions of the transition to adulthood. *Journal of Adult Development, 1*, 154-168.
- Arnett, J. J. (1998). Learning to stand alone: The contemporary American transition to adulthood in cultural and historical context. *Human Development, 6*, 295-315.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist, 55*, 469-480.
- Arnett, J.J. (2001). Conceptions of the transition to adulthood: Perspectives from adolescence through midlife. *Journal of Adult Development, 8*(2), 133-143.
- Arnett, J. J. (2003). Conceptions of the transition to adulthood among emerging adults in American ethnic groups. *New Directions for Child and Adolescent Development, 100*, 63-75.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Arnett, J. J. (2007a). Suffering, selfish, slackers? Myth and reality of emerging adults. *Journal of Youth and Adolescence, 36*, 23-29.
- Arnett, J. J. (2007b). Afterword: Aging out of care: Toward realizing the possibilities of emerging adulthood. *New Directions for Youth Development, 113*, 151-161.
- Arnett, J. J. (2007c). The long and leisurely route: Coming of age in Europe today. *Current History, 106*, 130-136.
- Arnett, J. J. (2007d). Emerging Adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives, 1*(2), 68-73.
- Arnett, J. J. (2007e). Socialization in emerging adulthood: From the family to the wider world, from socialization to self-socialization. J. Grusec ve P. Hastings, (Ed.), *Handbook of socialization* içinde (208-231). New York: Guilford.
- Arnett, J. J. (2010). Oh, Grow up! Generational grumbling and the new life stage of emerging adulthood-Commentary on Trzesniewski & Donnellan (2010). *Perspectives on Psychological Science, 5*(1), 89-92.
- Arnett, J. J. ve Jensen, L. A. (2002). A Congregation of one: Individualized religious beliefs among emerging adults. *Journal of Adolescent Research, 17*(5), 451-467.
- Arnett, J. J. ve Taber, S. (1994). Adolescence terminable and interminable: When does adolescence end? *Journal of Youth and Adolescence, 23*(5), 517-537.
- Arnett, J. J. ve Tanner, J. (2005). *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Arslan, G., Ayrancı, U., Ünsal, A. ve Arslantaş, D. (2009). Prevalence of depression, its correlates among students, and its effect on health-related quality of life in a Turkish university. *Upsala Journal of Medical Sciences, 114*(3), 170-177.
- Atak, H. (2005). *Beliren yetişkinlik: Yeni bir yaşam döneminin Türkiye'de incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atak, H. ve Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 17*(1), 39-50.
- Birleşmiş Milletler (2011). *Definitions*. 17.06.2011 tarihinde <http://www.un.org/ayr2011/Annexes%20and%20Bibliography.pdf> adresinden alınmıştır.
- Cebioğlu, S. ve Erdoğan, E. (2007). Türkiye'de beliren yetişkinlik: Yetişkinliğe geçiş/geçemeyiş. Sözel bildiri, *1. Lisansüstü Öğrenci Kongresi*, Haziran, İzmir.
- Cheah, C. S. L. ve Nelson, L. J. (2004). The role of acculturation in the emerging adulthood of aboriginal college students. *International Journal of Behavioral Development, 28*(6), 495-507.
- Corijn, M. (2001). Transition to adulthood: Sociodemographic factors. M. Corijn ve E. Klijzing, (Ed.), *Transitions to adulthood in Europe* içinde (1-26). Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Cote, J. E. (2005). Emerging adulthood as an institutionalized moratorium: Risks and benefits to identity formation. J. J. Arnett ve J. Tanner, (Ed.), *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century* içinde (85-116). Washington, DC: American Psychological Association.
- Doğan, A. (2011). Turkish emerging adults' perceptions of adulthood. Sözel bildiri, *European Congress of Psychology*, Temmuz, İstanbul.
- Doğan, A. ve Cebioğlu, S. (2011). *Beliren yetişkinlik dönemi kriterlerinin Türkiye'deki üniversite öğrencileri arasında incelenmesi*. Yayınlanmamış çalışma.
- Doğan, A., Cebioğlu, S. ve Erdoğan, E. (2008). Pathways to adulthood among Turkish emerging adults. Sözel bildiri, *European Association for Research on Adolescence Conference*, Mayıs, İtalya.
- Douglass, C. B. (2007). From duty to desire: Emerging adulthood in Europe and its consequences. *Child Development Perspectives, 1*(2), 101-108.
- Dünya Bankası (2011). *World bank youth voices group*. 17.06.2011 tarihinde <http://siteresources.worldbank.org/INTTURKEY/Resources/ReportGovernance.pdf> adresinden alınmıştır.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, Youth, and Crisis*. New York: Norton.
- Facio, A. ve Micocci, E. (2003). Emerging adulthood in Argentina. *New Directions in Child and Adolescent Development, 100*, 21-31.
- Furstenberg, F., Kennedy, S., McCloy, V. C., Rumbaut, R. ve Settersten, R. (2003). Between adolescence and adulthood: Expectations about the timing of adulthood. *Network on Transitions to Adulthood and Public Policy*, Research Network Working Paper No. 1.
- Galambos, N. L. ve Martinez, M. L. (2007). Poised for emerging adulthood in Latin America: A pleasure for the privileged. *Child Development Perspectives, 1*, 109-114.
- Goossens, L. (2001). Transitions to adulthood: Developmental factors. M. Corijn ve E. Klijzing, (Ed.), *Transitions*

- to adulthood in Europe içinde (27-42), Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Güleri, M. (1998). Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik-iyimserlik düzeyleri. *Kriz Dergisi*, 6(1), 55-65.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *Family and human development across cultures: A view from the other side*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Ataca, B. (2005). Value of children and family change: A three-decade portrait from Turkey. *Applied Psychology-an International Review-Psychologie Applique-Revue Internationale*, 54(3), 317-337.
- Kapıcı, E. G. ve Küçükler, S. (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Keniston, K. (1971). *Youth and dissent: The rise of a new opposition*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Kins, E., Beyers, W., Soenens, B. ve Vansteenkiste, M. (2009). Patterns of home-leaving and subjective well-being: The role of motivational processes and parental autonomy support. *Developmental Psychology*, 45, 1416-1429.
- Macek, P., Bejcek, J. ve Vanickova, J. (2007). Contemporary Czech emerging adults: Generation growing up in the period of social changes. *Journal of Adolescent Research*, 22, 444-475.
- Maysel, O. ve Scharf, M. (2003). What does it mean to be an adult? The Israeli experience. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 100, 5-20.
- Nelson, L. J. (2003). Rites of passage in emerging adulthood: Perspectives of young Mormons. *New Directions in Child and Adolescent Development*, 100, 33-50.
- Nelson, L. J. (2009). An examination of emerging adulthood in Romanian college students. *International Journal of Behavioral Development*, 33(5), 402-411.
- Nelson, L. J., Badger, S. ve Wu, B. (2004). The influence of culture in emerging adulthood: Perspectives of Chinese collage students. *International Journal of Behavioral Development*, 28, 26-36.
- Nelson, L. J. ve Barry, C.M. (2005). Distinguishing features of emerging adulthood: The role of self-classification as an adult. *Journal of Adolescent Research*, 20, 242-262.
- Parmaksız, R. (2008). *Beliren yetişkinlikte kültürel etkinliklere katılım*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Schlegel, A. ve Barry, H. (1991). *Adolescence: An anthropological inquiry*. New York: Free Press.
- Schwartz, S. J., Côté, J. E. ve Arnett, J. J. (2005). Identity and agency in emerging adulthood: Two developmental routes in the individualization process. *Youth and Society*, 37, 201-229.
- Sirsch, U., Dreher, E., Mayr, E. ve Willinger, U. (2009). What does it take to be an adult in Austria? Views of adulthood in Austrian adolescents, emerging adults, and adults. *Journal of Adolescent Research*, 24(3), 275 - 292.
- Türkiye Doğurganlık Araştırması (1978). *Volume I, Hacettepe Institute of Population Studies*. Ankara: HÜNEE.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2007). 17.06.2011 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2010). 17.06.2011 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2011). *Hanehalkı işgücü araştırması 2011 Mart-Nisan-Mayıs dönemi sonuçları*. 17.06.2011 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8553> adresinden alınmıştır.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2008). *Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü*. Ankara: HÜNEE.
- Yağmurlu, B., Çıtlak, B., Dost, A. ve Leyendecker, B. (2009). Türk annelerin çocuk sosyalleştirme hedeflerinde eğitime bağlı olarak gözlenen farklılıklar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 1-19.
- YÖK (2011). 17.06.2011 tarihinde <http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/> adresinden alınmıştır.
- Webster Dictionary (2011). 17.06.2011 tarihinde <http://www.websters-online-dictionary.org/synonyms/emerging> adresinden alınmıştır.

Summary

Emerging Adulthood: A Period between Adolescence and Adulthood

Aysun Doğan
Ege University

Senay Cebioğlu
Simon Fraser University

Developmental psychology examines an individual's physical, cognitive, social, and emotional development in six main stages including prenatal, infancy, childhood, adolescence, adulthood, and aging. These developmental stages are considered as universal even though they may appear in different forms and durations across many cultures. In addition to these six developmental stages, a new life period called "emerging adulthood" (EA) has been defined in recent years. An American psychologist Jeffrey Jensen Arnett (1994; 1998) has proposed the concept of EA which is described as a distinct developmental stage between adolescence and adulthood (ages 18-25). The goal of this article is to describe the characteristics of an individual during this distinct life period and to discuss the conditions under which EA period is more likely to be observed.

Previous researchers have used different concepts to define this age period. However, Arnett (2004) argues that concepts such as late adolescence, young adulthood, transition to adulthood, or youth are insufficient to define this distinct and important period. Emerging adults have different developmental milestones and might be at specific risk for risky behaviors and psychological problems; therefore, this period has to be carefully studied. Thus, Arnett argues the necessity of a new concept (i.e., emerging adulthood) that describes the characteristics of this new life period.

In contrast to other developmental stages, EA is not a universal period; it might exist only under certain conditions (Arnett, 2000). Even within the same country, not all individuals experience this life period. Only a group of individuals may experience an EA period depending on their socio-cultural and socio-economic background (Arnett, 2004). Three main factors including economic, demographic, and cultural have played an important role in the existence of EA period in Western societies.

Economic factors refer to the effects of transition from agricultural economy to industrial economy in societal changes. Social structure is less complicated and

individuals have limited options in agricultural societies, whereas individuals have many career and life style options in urbanized industrial societies. Since the value of education has increased, the number of individuals who received higher education has dramatically increased during the last 50 years. For example, the percentage of people who received university degree increased from 16 % in 1940's to 60 % in 1990's (Arnett & Taber, 1994). Another important factor is the changes in the demographic structure including increased marriage and parenthood age. For example, data from the US showed that the median marriage age was 20 for women and 22 for men in the 1950's while it was 25 for women and 27 for men in 2000 (Arnett, 2004). There has been an increase in the first parenthood age as a result of delayed marriage age. For example, the age of first motherhood was 21.8 in 1960 while it was 23.7 in 1993 in the US (Arnett & Taber, 1994).

The final factor is the cultural characteristics of society. Sociological and anthropological research show that transition to adulthood in traditional pre-industrial societies was defined as the changes in the social roles including completing education, marriage, and becoming a parent (Schlegel & Barry, 1991). However, these social roles have postponed into later ages and their quality to define adulthood has become unimportant in urbanized industrialized societies.

Besides, the level of individualistic or collectivistic structure of the society may have an effect on the norms of transition to adulthood. For example, in individualistic cultures, adulthood criteria are defined as more individualistic values rather than societal norms. However, collectivistic cultures emphasize the importance of group identity; thus, adulthood criteria are defined with societal norms and rules.

Features of Emerging Adulthood

EA period has five main distinguished features including identity explorations, instability, becoming self-

focused, feeling in between, and endless possibilities (Arnett, 2000).

Identity Explorations. Identity exploration refers to an individual's search of what s/he is and what s/he wants in different life domains. Erikson (1968) mentioned the period of 'prolonged adolescence' which can be seen in industrialized societies and 'psychosocial moratorium' process which permits an individual's exploration of identities and roles. This life stage was once considered as an exception for a group of privileged individuals; however, it is now becoming normative in industrialized societies (Cote, 2005). Studies conducted within the past 50 years have showed that the task of identity development has started during adolescence and continued to mid 20's.

Instability. Emerging adults frequently change their minds about their educational and career plans and romantic partners as they make new life plans. This instability and uncertainty of their life plans have often resulted in high mobility. When the frequency of moving was examined according to age, it was found that the highest frequency (35 %) was during EA period. It was 15 % during adolescence, 30 % for ages 25-29, and 21 % for ages 30-34 (Arnett, 2004).

Becoming Self-focused. The lives of adolescents and adults are structured and controlled by others (e.g., parents, spouses) in many respects (Arnett, 2007a). On the other hand, the lives of emerging adults are more flexible and less structured compared to these two age groups. In fact, individuals may be free of certain responsibilities and demands during EA period; therefore, this period can be seen as the most independent life stage. By becoming self-focused, emerging adults can freely explore their identities in different life domains and obtain the skills necessary for adult life (Arnett, 2004).

Feeling in-between. Another important feature of this period is an individual's uncertain feelings and beliefs about becoming an adult. Emerging adults believe that they are neither adolescents nor adults. They think that they have left adolescence behind but not yet undertaken the responsibilities of adult roles (Nelson & Barry, 2005). For example, Arnett (2001) found that 50 % of the emerging adults in the US responded the question of 'have you reached adulthood?' as 'in some ways yes, in some ways no.'

Endless Possibilities. Emerging adults have 'high hopes and great expectations' about their future lives (Arnett, 2004, p. 16). They have more diverse possibilities during EA period compared to other developmental life stages. Most emerging adults believe that they will find their dream job and their soul mates and happily live after. For example, 96 % of the American emerging adults indicated that they believe they will achieve all of their life goals.

Emerging Adulthood in Turkey

Statistics have shown that changes in the social and demographic structure in Turkey are similar to those in Europe and the US. Several factors such as rapid urbanization and industrialization within the past 50 years, prolonged education, and increase in the age of marriage and parenthood created appropriate economic and demographic conditions for EA period to appear. However, EA may not be a normative life period in Turkey as in Europe and in the US. For example, individuals who live in rural areas or who do not attend a college may reach adulthood at earlier ages. In addition, specific characteristics of Turkish culture may affect the criteria necessary for adulthood. Further research is needed to answer these questions.